

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Tuin van de Onze-Lieve-Vrouwepastorie

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Tuin van de Onze-Lieve-Vrouwepastorie

Titel:	Tuin van de Onze-Lieve-Vrouwepastorie
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Boortmeerbeek
Deelgemeente:	Hever
Bron:	Schepping: 2014-04-10 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134462
Coördinaten:	Breedte: 4.55624305792 Lengte: 50.9941397668

Primaire tekst

Pastorietuin van 80 are; oorspronkelijke aanleg met omgrachte pastorie uit begin 17de eeuw; het pastoriegebouw werd verbouwd rond 1760 en vooral in 1880, toen ook de tuin werd heraangelegd en beplant met enkele zeldzame boomsoorten.

De pastorie van Hever zou gebouwd zijn in 1637-1639. Uit een document van 1693 en een visitatieverslag van 1709 blijkt dat het toen al om een omgrachte pastorie ging, want de toenmalige pastoor verklaarde dat hij in 1686 op eigen kosten een ophefbare brug had laten bouwen. Op het eilandje bevond zich de pastorie en een dienstgebouw (schuur en stal) en ook nog wat tuin; het grootste gedeelte van de tuin lag uiteraard buiten de omgrachting. De bedenkelijke bouwfysische toestand van de pastorie gaf in 1757 aanleiding tot een nieuwe visitatie. In het visitatieverslag wordt een somber beeld opgehangen van de pastorie, die één verdieping en enkele zolderkamertjes had; de benedenverdieping was onderverdeeld in "*clijn, luttel en onbequaeme onderplaatskens*". Zelfs al zou een hele reeks werken worden uitgevoerd, "*het selve huys nogh sal wesen een slegt huys*". Oorzaak van de ellende was niet alleen de architectuur maar ook de vochtige omgeving. In 1761 werd toestemming gegeven om turf te verkopen met het oog op de restauratie, maar in 1789 werd een vraag om een financiële bijdrage voor de herstellingskosten door het kapittel te Mechelen afgewezen, omdat men ervan uitging dat de pastorie zelf voldoende inkomsten had.

De Ferrariskaart (1771-1775) biedt geen duidelijk herkenbaar beeld van het pastoriegoed. De eerste betrouwbare afbeelding vinden we pas in 1819 op de Primitieve kadasterkaart: het pastoriecomplex omvat twee langwerpige blokken evenwijdig met de straat – het woonhuis en daarachter het dienstgebouw – op een vierkantig eilandje (6 are groot). Het wordt omgeven door een tuinperceel van 28 are, en naar de straat toe liggen nog twee tuinpercelen, samen bijna 34 are. De ringgracht wordt uitdrukkelijk als siervijver ("*étang d'agrément*") omschreven. De historische kaarten – ook de oudste militaire topografische kaarten – geven geen details bloot omtrent de concrete inrichting van deze tuinpercelen, ook niet de traditionele en zelfs op stafkaarten vaak zichtbare kruisindeling. Waarschijnlijk ging het om een combinatie van nut(groenten, fruit) en sierelementen (bloemen, zowel eenjarige als vaste, en mogelijk ook groene architectuur zoals snoeivormen, prieeltjes of groene kabinetten). Tot de beplanting van vóór 1885 behoren waarschijnlijk de monumentale bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') met 380 cm stamomtrek, en een fragment van oude haagbeukhaag (*Carpinus betulus*) in de oostelijke hoek van de tuin.

Intrigerend in de toestand van vóór 1885 is de toegang tot het pastorie-eiland – brug of dam – die volgens de kadastrale tekeningen aan de noordoostzijde ligt, aan de achterkant van de pastorie, waardoor men eerst langs of door het dienstgebouw moest om de pastorie te bereiken. De deur met de monumentale Louis XV-omlijsting bevindt zich daarentegen aan de naar de

straat toegekeerde zijde van het pastoriegebouw. Op geen enkele kaart is een toegangsweg te zien langs de achterzijde, vanuit de Dijlebeemden.

Rond 1880 registreert het kadaster enkele opmerkelijke veranderingen. De drie tuinpercelen worden tot een groot perceel "hof van de pastory" versmolten. Enkele jaren later worden de twee langshuizen (pastorie en dienstgebouw) tot één geheel verbouwd. Momenteel bestaat het gebouw uit een langshuis (het vroegere pastorie gebouw) met daarachter, op de plaats van het vroegere dienstgebouw, twee dwarshuizen. De huidige voorgevel heeft een homogeen laat-19deeeuws uitzicht, maar in de zijgevels is merkbaar dat er heel wat werd vertimmerd: fragmenten van een trapgevel, speklagen die niet op elkaar aansluiten. De toegang tot het eiland werd bovendien verlegd naar de straatzijde, niet tegenover de voordeur, maar via een nieuwe brug over de zuidelijke hoek van de ringgracht heen; de toegang tot de brug wordt door een smeedijzeren poorthek afgesloten.

Aan deze verbouwing kan een reeks aanplantingen worden verbonden, oudere taxussen (*Taxus baccata*) en bomen met stamomtrekken tot 3 m, met Italiaanse populieren (*Populus nigra* 'Italica') en ook enkele zeldzaamheden, zoals gele paardenkastanje (*Aesculus flava*) en zomerlinde met ingesneden blad (*Tilia platyphyllos* 'Laciniata'), die misschien de eruditie van de toenmalige pastoor weerspiegelen. Typisch voor het landschappelijk karakter van de heraanleg aan het einde van de 19de eeuw is de ophoging in de noordelijke hoek van het domein en de lichte golvingen in het reliëf in dat gedeelte. In 1996-1997 werd de tuin oppervlakkig heraangelegd (enkele bedden met lage struiken en vaste planten, enkele bomen, een kronkelend dolomietpad in het grote gazon tussen de pastorie en de straat, zitbanken, enkele lage verlichtingspalen langs de oprit) zonder dat aan de 19de-eeuwse structuur werd geraakt.

Merkwaardige bomen (opname 4 juni 1997)

Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeter weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte. Het cijfer vooraan verwijst naar de locatie van de bomen op het plan in het inventarisdossier.

- 6. gele paardenkastanje (*Aesculus flava*) **174** (150) of **320** (70)
- 8. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **380**
- 14. zomerlinde met ingesneden blad (*Tilia platyphyllos* 'Laciniata') **108**
- 15. zomerlinde met ingesneden blad (*Tilia platyphyllos* 'Laciniata') **105**

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2007

Titel Text: Tuin van de pastorie van de Onze-Lieve-Vrouwekerk

Grafische documenten

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Tuin van de Onze-Lieve-Vrouwepastorie

Pastorie van Hever na restauratie en heraanleg van de tuin in
1995-1996 (Vandevorst, Kris, 10-10-2003, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger [212] Hever, artikel 112.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale mutatieschetsen Hever 1879 nr. 2 en 1885 nr. 12.

BLOCKX P., *Restauratie voormalige pastorie te Hever – Historische studie*, Leuven, Kreat, 1990.

WOUTERS G., De oude pastorie van Hever, p. 16-27, in *Open Monumentendag Boortmeerbeek 1990*, v.z.w. Heemkring Ravensteyn in samenwerking met gemeentebestuur Boortmeerbeek.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/748>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120489>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/41582>

Beknopte karakterisering

Datering: derde kwart 18de eeuw, tweede kwart 17de eeuw, vierde kwart 19de eeuw

Typologie: hekken, hekpijlers, omheiningsmuren, pastorietuinen, pastorieën, toegangsbruggen, tuin- en parkbeplantingen, walgrachten